

УДК 378.016+370.157

DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-3-19-31

**SOLVING THE ADMINISTRATIVE PROBLEM
AS AN EFFECTIVE FORM «OPEN PAPER EXAM»**

**ВИРІШЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗАДАЧІ
ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА «OPEN PAPER EXAM»**

Lesia MOROZ-REKOTOVA,
Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor

lesamorozrekotova@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5161-721X>

*Berdiansk State Pedagogical
University,
✉ 4, Schmidt st., Berdiansk,
Zaporizhzhia region, 71100, Ukraine*

Леся МОРОЗ-РЕКОТОВА,
кандидат педагогічних наук,
доцент

*Бердянський державний
педагогічний університет,
✉ вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100, Україна*

Original manuscript received: August 15, 2022

Revised manuscript accepted: November 08, 2022

ABSTRACT

The article raises the question of the effectiveness of final control in the conditions of distance learning. A description of the traditional form of the exam (oral answer to questions on the exam ticket) is given, its purpose is revealed. The approaches of modern didactics to the use of methods of oral, written, practical (laboratory) control and self-control of education seekers are disclosed; the types of control are distinguished, which are classified according to the scale of learning goals, learning stages, time orientation, frequency, volume, organizational forms of learning, forms of social mediation, types of educational activities, and methods of control. The need to review the forms of final control in the conditions of distance learning based on the competency approach is substantiated. The necessity of rethinking the purpose of the final control is revealed, which consists in checking not so much the amount of theoretical knowledge, but the level of the formation of competences, provided as a result of studying an educational discipline. A comparison of the competencies laid down in the Standard of Higher Education for the specialty 012 Preschool Education and the competencies from the Professional Standard of the Head of a Preschool Education Institution was carried out. The necessity of training future managers of preschool education to make managerial decisions at the stage of obtaining higher education, taking into account the personal qualities that influence it, has been proven. Special attention is paid to views on the functions that the manager of preschool education should perform. The characteristics of non-traditional forms of examination are given: «closed book exam», «Multiple-choice exam або Shot-question exam», «open-book exam або open paper exam», «“thinking” exam», «“take-home” exam», «practical exam». The process of organizing and conducting final control in the educational discipline «Management in the system of preschool education» in the form of «open paper exam» is described. Examples of management tasks presented for the exam are presented, the procedure of the exam itself is described. The advantages and disadvantages of using this form of final control are determined.

Key words: *distance learning, final control, exam, non-traditional exam, «open paper exam».*

19

ICV 2021: 85.25

DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-3

Вступ. В умовах компетентнісної парадигми освіти на всіх її рівнях відбувається переосмислення засобів, методів, прийомів не лише навчання, а й оцінювання досягнень здобувачів. Методи контролю розглядають як способи, за допомогою яких визначають результативність освітньо-пізнавальної та інших видів діяльності як здобувачів, так і педагогічної роботи викладача. Сучасна дидактика в різноманітних поєднаннях використовує методи усного, писемного, практичного (лабораторного) контролю та самоконтролю здобувачів освіти. Поряд з методами контролю виокремлюють його види, які можуть бути класифіковані за масштабом цілей навчання (стратегічний, тактичний, оперативний), етапами навчання (поточний, підсумковий, рубіжний), часовою спрямованістю (ретроспективний, попереджувальний, випереджувальний), частотністю (разовий, періодичний, систематичний), обсягом (локальний, вибірковий, суцільний), організаційними формами навчання (індивідуальний, груповий, фронтальний), формами соціальної опосередкованості (зовнішній або соціальний, змішаний або взаємоконтроль), видами навчальних занять (на лекціях, семінарських, практичних заняттях, лабораторних роботах, на заліках, колоквиумах та екзаменах), способами проведення (письмовий, усний, стандартизований тощо). Залежно від термінів проведення контроль поділяють на поточний та підсумковий. Підсумковий контроль традиційно має форму екзамену (іспиту).

Як зазначають тлумачні словники, екзамен (іспит) – це перевірка знань з якого-небудь навчального предмета; перевірка, що дає відповідні офіційні права тим, хто її успішно проходить [13]. Екзамени передбачають диференційовану оцінку і відповідно оцінку, яка має декілька градацій. Екзамен постає одноразовою процедурою перевірки теоретичних і практичних знань здобувачів у спеціально відведений для цього час (зазвичай, згідно з розкладом екзаменаційної сесії).

З огляду на мету підсумкового контролю, що полягає в перевірці кінцевого результату (або ж сформованості очікуваних компетентностей, що за умов компетентнісного підходу було б логічним завершенням опанування певної навчальної дисципліни), його основне призначення можна визначити як встановлення системи і структури знань здобувачів [18 : 254]. Як слушно зауважує Т. Тарасова, вибір форми проведення підсумкового контролю (екзамену) обумовлено «цілями навчальної дисципліни, а зміст екзаменаційних завдань – співвідношенням теоретичної та практичної частини курсу» [18 : 260].

Питання організації та проведення педагогічного контролю порушували І. Богданов [1], О. Волянська [2], І. Мороз [9], О. Смакула [14], М. Сукнов [17] та інші.

У літературі досі відсутній єдиний підхід до виділення і трактування тенденцій до глибшого вивчення процесів контролю знань та сформованих компетентностей. Відтак, відсутня і чітка диференціація функцій контролю, зокрема підсумкового. Поділяємо думку О. Смакули щодо продуктивності функціонування педагогічного контролю як засобу точного виміру та оцінки результатів освітнього процесу. На переконання

дослідниці, проблема оптимізації системи функцій за таких умов є однією з актуальних [14].

Багато десятиліть система педагогічного контролю ефективно виконувала свою головну функцію і не потребувала переосмислення. В умовах побудови освітнього процесу закладу вищої освіти на основі компетентнісного, акмеологічного, особистісного та інших принципів, а в останні роки й упровадження змішаної, а подекуди й виключно дистанційної форм навчання, питання педагогічного контролю, зокрема підсумкового, постає доволі гостро.

Останні роки заклади вищої освіти опанували дистанційну форму навчання, проте досі відсутнє чітке бачення щодо ефективних форм підсумкового контролю з обов'язкових компонент освітньо-професійної програми, до яких належить і «Управління в системі дошкільної освіти» для магістратури спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Мета статті – розкрити переваги інноваційної форми проведення іспиту «open rare exam» з навчальної дисципліни «Управління в системі дошкільної освіти» в умовах дистанційного навчання для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Результати та дискусії. Упродовж усієї історії вищої школи панувала форма екзамену, яку сьогодні називають традиційною, що передбачає усні відповіді на питання білету. Такий підхід забезпечує виявлення теоретичних знань, практичних основ з вивченого курсу. Переконані, за компетентнісного підходу мають оцінюватися не стільки теоретичні знання, скільки компетентності. Як свідчить власний викладацько-практичний досвід у сфері підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, наявність теоретичних знань не є запорукою успішної практичної діяльності. Здобувач може мати глибокі, чіткі теоретичні знання, проте не вміти їх застосувати на практиці. Це означає, що обсяг теоретичних знань має стати підґрунтям для формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. Особливо це стосується здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які по завершенню магістратури отримують кваліфікацію, що дозволяє обіймати первинні посади організатора дошкільної освіти (керівник (директор) закладу дошкільної освіти, вихователь-методист, провідний фахівець з дошкільної освіти). До таких компетентностей освітньо-професійні програми другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта відносять такі: К3-5 – здатність працювати в команді; КС-2 – здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти; КС-4 – готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти; КС-8 – здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики, тощо [16]. Тобто фахівець з освітньою кваліфікацією магістра дошкільної освіти має знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти; організовувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей; уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти тощо. Все це буде свідченням компетентності фахівця.

Питання управлінської діяльності керівника закладу освіти розкривали Л. Даниленко [3], П. Дрозд [4], М. Загоруйко [5] та інші; особливості діяльності керівника закладу дошкільної освіти розкрито Г. Кравченко, Н. Кугуєнко [6], К. Крутій [7], І. Романюк [11], Ю. Соловей [15] та іншими.

Як свідчить аналіз літературних джерел, функції керівника закладу дошкільної освіти визначалися державною політикою і передбачали в основному переведення закладу із режиму «функціонування» у режим «функціонування і розвитку» [11]. А розвиток закладу, як зазначає К. Крутій, має на меті створення умов, які забезпечують оптимальний особистісний розвиток кожної дитини [7]. Беззаперечним є той факт, що одним із основних чинників ефективної управлінської діяльності директора закладу дошкільної освіти постає виконання його безпосередніх функцій, що є вагомим показником при ухваленні управлінських рішень [15 : 265].

До функцій керівника закладом освіти, зокрема й дошкільного, різні дослідники відносили різні групи функцій, з-поміж яких зазначено й такі: аналітична, планування, організаційна, контрольна, регулювання (Л. Мартинець [8]); цілепокладання, прогнозування, інноваційна, інтеграційна, маркетингова, представницька, стабілізаційна (В. Свистун [12]; інформаційно-аналітична, планово-прогностична, мотиваційно-цільова, організаційно-виконавча, контрольна-діагностична, регулятивно-корекційна [15 : 266], тощо.

Прийняття Професійного стандарту «Керівника (директора) закладу дошкільної освіти» в 2021 році [10] конкретизувало вимоги до функцій керівника закладу дошкільної освіти, які в документі зазначено, як «трудові». Так, документом визначено такі трудові функції: організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління закладом дошкільної освіти; безперервний професійний та особистісний розвиток; лідерство і партнерська взаємодія; стратегічний розвиток закладу дошкільної освіти. Кожну трудову функцію розкрито в професійних компетентностях, знаннях, уміннях та навичках.

Власний багаторічний досвід роботи вихователем-методистом із систематичним виконанням обов'язків керівника закладу дошкільної освіти доводить необхідність підготовки майбутніх управлінців у сфері дошкільної освіти до прийняття управлінських рішень ще на етапі навчання в магістратурі.

Згідно І. Романюк, управлінське рішення – «це програма дій, яка виражена в директивній формі. Будь-яке рішення визначає мету, до досягнення якої повинен прагнути директор та колектив закладу дошкільної освіти [11].

На прийняття управлінського рішення впливають такі особистісні якості: психологічні (вольові якості, прагнення бути успішним, здатність до домінування в екстремальних умовах, самодостатність особистості, стійкість до стресу); інтелектуальні (прагнення до самовдосконалення,

панорамність мислення, здатність швидко опрацьовувати інформацію тощо); професійні (уміння заохочувати персонал за ефективну роботу й справедливу критику, мистецтво приймати нестандартні управлінські рішення, діловитість, ініціатива, підприємливість) та соціальні (схильність керуватися принципами соціальної справедливості, здатність попереджати і розв'язувати конфлікти, уміння встановлювати і підтримувати систему стосунків з рівними собі людьми, тактовність і ввічливість, переважання демократичності в стосунках з людьми, уміння брати на себе відповідальність, беззастережне виконання правил, прийнятих організацією; уміння заохочувати персонал до відвертості і групових дискусій тощо) [4 : 120].

В умовах компетентнісного підходу зміст обов'язкової компоненти «Управління в системі дошкільної освіти» освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта забезпечує комплексне розкриття всіх напрямів та рівнів управління в системі дошкільної освіти і має на меті забезпечення здобувачів теоретичною та практичною підготовкою до управлінської діяльності в системі дошкільної освіти. Для видання рівня засвоєння пройденого матеріалу кожен викладач добирає доцільні форми поточного контролю. Форма ж підсумкового визначається освітньо-професійною програмою і передбачає екзамен (іспит). Досвід викладання в дистанційному форматі порушив проблему підсумкового оцінювання сформованих компетентностей. Пошук ефективних форм виявив окрім традиційних («oral exam» – усна відповідь, без письмової фіксації відповіді), нетрадиційні форми підсумкового контролю (екзаменів), які останніми роками набирають все більшої популярності. Серед них виокремлюють такі [18 : 260–261]: 1) «closed book exam» – письмовий екзамен «із закритою книгою», коли здобувач упродовж екзамену пише відповіді на питання білета; 2) «Multiple-choice exam або Shot-question exam» – екзамен-тестування (здобувачі вирішують тест навчальних досягнень, зазвичай закритого типу); 3) «open-book exam або open paper exam» – екзамен «з розкритою книгою», на якому дозволено використовувати підручники, інші джерела або власні конспекти. Тип і кількість джерел за такої форми іспиту обмежена. Фокус оцінки зміщено не на кількість засвоєних знань, а на здатність ці знання застосувати, інакше кажучи – оцінюється компетентність здобувача; 4) «“thinking” exam» – екзамен-міркування передбачає написання здобувачами одного об'ємного тексту з визначеної проблеми. Наприклад, упродовж відведеного для екзамену часу здобувач пише есе. Цей формат екзамену вимагає від здобувача навичок синтезу (викласти в есе різні елементи опанованого курсу) та аналізу (висвітлення ключових, значущих деталей, компонентів, принципів, методів тощо). Написання есе передбачає наявність міцного теоретичного підґрунтя. Зауважимо, що для закладів вищої освіти США та країн ЄС написання есе на екзамені є доволі традиційним видом

екзамену («Essays in exams»). Він переважно зорієнтований на відслідковування способів мислення здобувачів. Можливо, через це з'являється така форма екзамену, як «Critical Thinking exam» – іспит з критичного мислення; 5) «take-home» exam – екзаменаційна робота, яка береться додому. За цією формою екзамену здобувачі мають можливість виконати екзаменаційне завдання вдома. Залежно від складності завдання, визначається термін – від декількох годин до декількох тижнів. Особливість цієї форми іспиту полягає в тому, що готової відповіді на екзаменаційні завдання знайти в підручнику чи інших джерелах неможливо. Це завдання передбачає складну аналітико-синтетичну діяльність здобувача, що ґрунтується на міцній теоретичній базі; 6) «practical exam» – практичний екзамен, що передбачає виконання певних практичних завдань (у ключі змісту дисципліни) або проєктів.

З метою підвищення рівня ефективності підсумкового контролю в умовах дистанційного навчання кафедрою дошкільної освіти Бердянського державного педагогічного університету було прийнято рішення випробувати одну з нетрадиційних форм проведення підсумкового контролю на прикладі дисципліни «Управління в системі дошкільної освіти». Обрана форма «open-book exam або open rare exam» не випадково [19], [20]. За такої форми екзамену очікується, що замість того, щоб просто згадувати інформацію, здобувачі будуть її формулювати, порівнювати, аналізувати, оцінювати або комбінувати.

Особливість змісту зазначеної дисципліни полягає в тому, що вивчення змісту курсу передбачає ознайомлення із нормативно-правовою базою функціонування закладу дошкільної освіти на теоретичних засадах менеджменту. Тобто, орієнтування здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти в законах, постановах, нормативних актах, наказах, листах, розпорядженнях різних міністерств є обов'язковою умовою формування професійних компетентностей. Відтак, будь-яке управлінське рішення, до прийняття яких власне і готує навчання у магістратурі, має бути здійснено в межах законодавчо-правового поля функціонування закладу дошкільної освіти.

Для реалізації обраної форми підсумкового контролю було дібрано або розроблено складні проблемні ситуації з практики управлінської діяльності й подано у вигляді управлінських задач. Усього – 30. Підсумковий контроль відбувався наступним чином: здобувачі згідно з розкладом екзаменаційної сесії, виходили на зв'язок (синхронно). Отримували роз'яснення про процедуру. Кожен здобувач обирав номер білета із управлінською задачею. Отримував файл (приклад подано на рис. 1) із задачею, у якому писав рішення упродовж 2 годин, залишаючись на відеозв'язку. По завершенню відведеного часу файли з доданим рішенням та прізвищем здобувача відправлялись екзаменатору. Здобувачам дозволялось користуватись нормативно-правовими джерелами для аргументації прийнятого рішення задачі. Наведемо приклади управлінських задач:

Екзаменаційний білет №1.

Умова: Директор закладу дошкільної освіти здійснює прийом дітей до групи раннього віку. Одна родина надала такі документи: заява батьків про приймання, медична довідка про стан здоров'я дитини з висновком лікаря, що дитина може відвідувати ЗДО; довідка дільничного лікаря про епідеміологічне оточення, свідоцтво про народження. Проте Карта профілактичних щеплень відсутня. Позиція батьків – щеплення шкідливі, а дитина здорова, тому ЗДО зобов'язаний прийняти дитину.

Запитання: Чи має право директор закладу дошкільної освіти прийняти дитину без щеплень?

Завдання: Обґрунтувати відповідь на основі чинної нормативно-правової бази функціонування закладів дошкільної освіти.

Екзаменаційний білет № 2.

Умова: Перед закладом дошкільної освіти стоїть питання вибору напрямів додаткових освітніх послуг.

Запитання:

1. Які гуртки з додаткових освітніх послуг можуть бути організовані закладом дошкільної освіти?

2. Яким чином здійснюється організація додаткових освітніх послуг?

Завдання: Обґрунтувати відповідь на основі нормативно-правової бази функціонування закладів дошкільної освіти.

Екзаменаційний білет № 4.

Умова: Одну з груп раннього віку ввіреного Вам закладу дошкільної освіти відвідує хлопчик з синдромом гіперактивності, який проявляє агресію по відношенню до інших дітей (б'є без причини, кусає, забирає іграшки). Вихователів не слухає. Позиція батька хлопчика: «Я вчу його стояти за себе. І, взагалі, найкращий спосіб захисту – напад. А давати раду таким дітям – робота вихователя». Позиція інших батьків: виключити хлопчика з закладу дошкільної освіти (виховувати вдома) або ж перевести його до іншої групи.

Запитання: Яке рішення Ви як керівник закладу дошкільної освіти приймете?

Завдання: Обґрунтувати відповідь на основі нормативно-правової бази функціонування закладів дошкільної освіти.

Екзаменаційний білет № 10.

Умова: В умовах ринкових відносин заклад дошкільної освіти має самостійно поповнювати свій бюджет. І це Ваш обов'язок як керівника. Серед сучасних технологій все більшої популярності набирає фандрайзинг.

Запитання: За рахунок чого можна поповнити бюджет закладу дошкільної освіти? У кого просити гроші чи іншу допомогу? Як застосувати технологію фандрайзингу?

Завдання: Розкрити особливості цієї технології та розробити чек-листок її втілення.

Екзаменаційний білет № 13.

Умова: В умовах реформування дошкільної ланки освіти засновником було прийнято рішення про відкриття у вашому закладі трьох інклюзивних груп для дітей з інвалідністю: молодшого, середнього та старшого дошкільного віку.

Запитання: Як у закладі створити безбар'єрне середовище?

Завдання: Обґрунтувати відповідь на основі нормативно-правової бази функціонування закладів дошкільної освіти.

Екзаменаційний білет № 19.

Умова: До атестаційної комісії ЗДО надійшла заява вихователя Коломийської Ганни Василівни, яка має диплом молодшого спеціаліста за спеціальністю «Дошкільне виховання» (кваліфікація вихователя дітей дошкільного віку) 2000 року та диплом магістра за спеціальністю «Спеціальна освіта» (кваліфікація асистента вчителя) 2019 року, про атестацію у 2021 році на відповідність займаній посаді та підвищення кваліфікаційного рівня.

Запитання: Як атестуватиме цю виховательку атестаційна комісія? Що буде написано в Атестаційному листі в разі успішної атестації?

Завдання: Обґрунтувати відповідь на основі нормативно-правової бази атестації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

При оцінці відповідей здобувачів використовували такі критерії: повнота та аргументованість прийнятого рішення, деталізація, опертя на теоретичні основи. Апробація цієї форми екзамену на денній та заочній формах навчання засвідчила певну ефективність. Завдяки їй здобувач мав змогу продемонструвати рівень сформованості професійних компетентностей, стресостійкості, власне готовності до прийняття управлінських рішень, відповідальності за них.

В умовах дистанційного навчання, коли викладач не має змоги перевірити, чи не списує здобувач, і вимушений «вірити на слово», така форма постає альтернативою у визначенні досягнень здобувача.

На етапі рефлексії, визначили такі переваги «open rare exam»:

1. Стимулює аналітичне мислення.
2. Перешкоджає неосмисленому запам'ятовуванню вивченого матеріалу.
3. Розкриває кмітливості здобувача, його приховані особистісні якості, які так чи інакше впливатимуть на професійну діяльність.
4. Слугує демонстрацією готовності здобувача до здійснення прямих функціональних обов'язків.

Серед недоліків виокремлюємо такі:

1. Здобувачі певною мірою розслабляються і не вважають за потрібне готуватися до екзамену.
2. Більш складні критерії оцінювання.

Висновки. Отже, з уведенням в практику закладів вищої освіти дистанційної форми навчання, постала проблема ефективності проведення підсумкового контролю. Педагогічна спільнота світу активно почала запроваджувати нетрадиційні форми підсумкового контролю, з-поміж яких виокремлюємо «open-book exam» або «open rare exam». У рамках вивчення дисципліни «Управління в системі дошкільної освіти»

здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта його адаптовано до змісту курсу та організовано у вигляді вирішення управлінських задач. «Open rare exam» постає ефективною формою проведення підсумкового контролю, яка має низку значущих переваг в умовах дистанційного навчання.

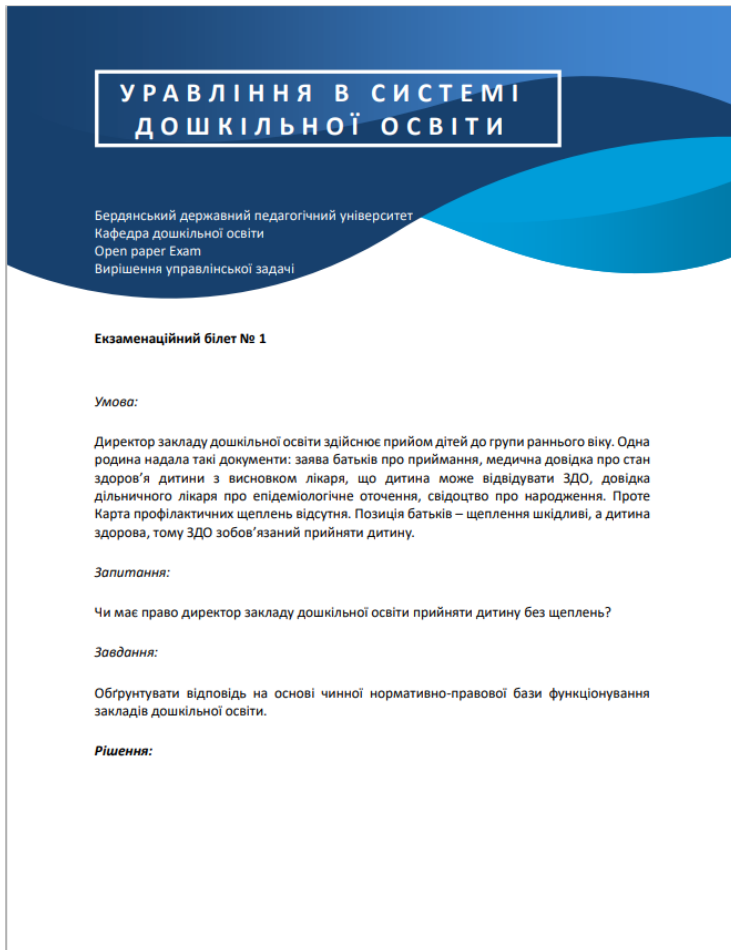

Рис. 1. Файл із управлінською задачею, який отримувач здобувач

Література

1. Богданов І. Т. Критерії контролю якості підготовки фахівців у вищих навчальних педагогічних закладах. *Науковий часопис педагогічного*

університету імені М. П. Драгоманова : Серія 03 : Фізика і математика у вищій і середній школі. Вип. 2. 2006. С. 22–25.

2. Воляньська О. Є. Інновації у навчанні математики профільної школи. *Проблеми математичної освіти* : матеріали міжнар. наук.-метод. конф., м. Черкаси, 8–10 квітня 2013 року / М-во освіти і науки України, Черкаський нац. ун-т імені Б. Хмельницького, Ін-т. Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. С. 245–246.

3. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора школи : монографія. Київ : Логос, 1990. 140 с.

4. Дрозд П. Г. Роль керівника в системі управління закладами шкільної освіти. *Вісник НТУУ «КПІ» : Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2013. Вип. 1. С. 118–126.

5. Загоруйко М. О. Ефективність управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2011. № 3–4. С. 56–60.

6. Кравченко Г. Ю., Кугуенко Н. Ф. Контроль та аналіз діяльності дошкільного закладу. Керівникам і методистам. Харків : Ранок, 2016. 272 с.

7. Крутій К. Чинники якості освіти: теоретичні надбання чи нагальна потреба? *Емоційне благополуччя як критерій якості освіти : спецвипуск за матеріалами Всеукраїнського Дня дошкілля : Дитячий садок (21-23 червня 2010 р.)*. 2010. С. 7–14.

8. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : навч. посібн. Вінниця, 2018. 196 с

9. Мороз І. В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу : монографія. Київ : Освіта України, 2005. 196 с.

10. Про затвердження Професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти / Наказ Міністерства економіки України від 28.09.2021 № 620-21. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoi-osviti> (дата звернення: 09.08.2022).

11. Романюк І. А. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 280 с.

12. Свистун В. І. Управлінська компетентність керівника як важливий чинник розвитку професійно-технічного навчального закладу в умовах ринкової економіки. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/9176/1/Svystun.pdf> (дата звернення: 09.08.2022)

13. Словник UA: портал української мови та культури. URL: <https://slovnik.ua/index.php?swrd=екзамен> (дата звернення: 05.08.2022).

14. Смакула О. І. Педагогічний контроль у системі управління якістю підготовки спеціалістів у ВНЗ. *Наука і Освіта*. 2009. Вип. №10. С. 90–94. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/10_2009/21.pdf.pdf (дата звернення: 08.08.2022).

15. Соловей Ю. О. Чинники ефективної управлінської діяльності директора закладу дошкільної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2018. Вип. 2 (43). С. 265–269.

16. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ МОНУ від 29.04.2020 №572). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf> (дата звернення: 09.08.2022).

17. Сукнов М. П. Організація контролю навчальної діяльності студентів вищого технічного навчального закладу в умовах кредитно-модульного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Харків, 2007. 215 с.

18. Тарасова Т. Б. Методика навчання психології у вищій школі : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 361 с.

19. Marlies van Beek. Take-home and open book exams. URL: <https://www.uu.nl/en/ecpd/knowledge-dossier/take-home-and-open-book-exams> (дата звернення: 09.08.2022).

20. Open Book Exam isn't easy: Here is all you need to know about concept. URL: https://www.business-standard.com/article/education/what-is-an-open-book-exam-pros-and-cons-of-obe-faqs-on-open-book-exam-all-you-need-to-know-120092600046_1.html (дата звернення: 09.08.2022).

References

1. Bohdanov, I. T. (2006). *Kryterii kontroliu yakosti pidhotovky fakhivtsiv u vyshchyykh navchalnykh pedahohichnykh zakladakh* [Quality control criteria for the training of specialists in higher educational and pedagogical institutions]. *Naukovyi chasopys pedahohichnoho universytetu imeni Drahomanova* : Serii 03 : Fyzyka i matematyka u vyshchii i serednii shkoli – Scientific journal of the Drahomanov Pedagogical University : Series 03 : Physics and mathematics in higher and secondary schools, Vyp. 2, 22–25. [in Ukrainian].

2. Volianska, O. Ye. (2013). *Innovatsii u navchanni matematyky profilnoi shkoly* [Innovations in the teaching of mathematics in a specialized school]. *Problemy matematychnoi osvity: materialy mizhnar. nauk.-metod. konf. – Problems of mathematics education: materials of the international scientific and methodical conference. Cherkasy, 8-10 kvitnia 2013 roku / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Cherkaskyyi nats. un-t imeni B. Khmelnytskoho, In-t. Cherkasy : Chabanenko Yu. A. S.* 245–246. [in Ukrainian].

3. Danylenko, L. I. (1990). *Modernizatsiia zmistu, form ta metodiv upravlinskoj diialnosti dyrektora shkoly* [Modernization of the content, forms and methods of management activity of the school director]: monohrafiia. Kyiv : Lohos. [in Ukrainian].

4. Drozd, P. H. (2013). *Rol kerivnyka v systemi upravlinnia zakladamy shkilnoi osvity* [The role of the manager in the management system of school education institutions.]. *Visnyk NTUU «KPI»* : Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika – Bulletin of NTUU "KPI" : Philosophy. Psychology. Pedagogy, Vyp. 1, 118–126. [in Ukrainian].

5. Zahoruiko, M. O. (2011). *Efektivnist upravlinskoj diialnosti dyrektora zahalnoosvitnoi shkoly* [Effectiveness of management activities of the director of the secondary school]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho – Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky. № 3–4. S.* 56–60. [in Ukrainian].

6. Kravchenko, H. Iu., Kuhuienko, N. F. (2016). *Kontrol ta analiz diialnosti doshkilnoho zakladu. Kerivnykam i metodystam* [Control and analysis of activities of the preschool institution. To managers and methodologists]. Kharkiv : Ranok. [in Ukrainian].

7. Krutii, K. (2010). *Chynnyky yakosti osvity: teoretychni nadbannia chy nahalna potreba?* [Factors of the quality of education: theoretical assets or an urgent need?]. *Emotsiine blahopoluchchia yak kryterii yakosti osvity : spetsvyпуск za materialamy Vseukrajinskoho Dnia doshkillia : Dytiachyi sadok – Emotional well-being as a criterion of the quality of education: a special issue based on the materials of the All-Ukrainian Preschool Day : Kindergarten. (21-23 chervnia 2010 p.), 7–14.* [in Ukrainian].

8. Martynets, L. A. (2018). *Upravlinska diialnist kerivnyka navchalnoho zakladu* [Management activity of the head of the educational institution] : navch. posibn. Vinnytsia. [in Ukrainian].

9. Moroz, I. V. (2005). *Pedahohichni umovy zaprovadzhenia kredytno-modulnoi systemy orhanizatsii navchalnoho protsesu* [Pedagogical conditions for the introduction of the credit-module system of organization of the educational process] : monohrafiia. Kyiv : Osvita Ukrainy. [in Ukrainian].

10. *Pro zatverdzhennya Profesiynoho standartu «Kerivnyk (dyrektor) zakladu doshkil'noyi osvity»* – On the approval of the Professional Standard «Head (director) of a preschool education institution» / Order of the Ministry of Economy of Ukraine № 620-21 (2021, September 28). Available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesiynogo-standartu-kerivnik-direktor-zakladu-doshkilnoyi-osviti>. [in Ukrainian].

11. Romaniuk, I. A. (2014). *Analiz, planuvannia, kontrol yak funktsii upravlinnoi diialnosti kerivnyka doshkilnoho navchalnoho zakladu* [Analysis, planning, control as functions of management activity of the head of a preschool educational institution]. Ternopil : Mandrivets. [in Ukrainian].

12. Svystun, V. I. (2014). *Upravlinaska kompetentnist kerivnyka yak vazhlyvyi chynnyk rozvytku profesiino-tekhnichnoho navchalnoho zakladu v umovakh rynkovoï ekonomiky* [Head's management competence as an important factor in the development of vocational schools in a market economy]. Available at: <https://lib.iitta.gov.ua/9176/1/Svystun.pdf> [in Ukrainian].

13. *Slovnnyk UA: portal ukraïnskoi movy ta kultury* [UA dictionary: portal of Ukrainian language and culture]. Available at: <https://slovnnyk.ua/index.php?swrd=екзамен> [in Ukrainian].

14. Smakula, O. I. (2009). *Pedahohichni kontrol u systemi upravlinnia yakistiu pidhotovky spetsialistiv u VNZ* [Pedagogical control in the quality management system of specialist training in universities]. *Nauka i Osvita – Science and Education*, Vyp. №10, 90–94. [in Ukrainian].

15. Solovei, Yu. O. (2018). *Chynnyky efektyvnoi upravliniskoi diialnosti dyrektora zakladu doshkilnoi osvity* [Factors of effective managerial activity of the director of the preschool education institution]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya : «Pedahohika. Sotsialna robota»* – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series : «Pedagogy. Social work», Vyp. 2 (43), 265–269. [in Ukrainian].

16. *Standart vyshchoyi osvity za spetsial'nistyu 012 «Doshkil'na osvita» dlya druhoï (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity (Nakaz MONU vid 29.04.2020 №572)* – Higher education standard for specialty 012 «Preschool education» for the second (master's) level of higher education №572 (2020, April 29). Available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>. [in Ukrainian].

17. Suknov, M. P. (2007). *Orhanizatsiya kontrolyu navchal'noyi diialnosti studentiv vyshchoho tekhnichnoho navchal'noho zakladu v umovakh kredytno-modul'noho navchannya* [Organization of monitoring of educational activities of students of a higher technical educational institution in the conditions of credit-module training] : PhD thesis abstract. Kharkiv. [in Ukrainian].

18. Tarasova, T. B. (2019). *Metodyka navchannia psykholohii u vyshchii shkoli* [Methods of teaching psychology in higher education] : navch. posib. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka. [in Ukrainian].

19. Marlies van Beek. Take-home and open book exams. Available at: <https://www.uu.nl/en/ecpd/knowledge-dossier/take-home-and-open-book-exams>. [in English].

20. Open Book Exam isn't easy: Here is all you need to know about concept. Available at: https://www.business-standard.com/article/education/what-is-an-open-book-exam-pros-and-cons-of-obe-faqs-on-open-book-exam-all-you-need-to-know-120092600046_1.html. [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті порушено питання ефективності проведення підсумкового контролю в умовах дистанційного навчання. Подано опис традиційної форми проведення екзамену (усна відповідь на питання екзаменаційного білета), розкрито його мету. Розкрито підходи сучасної дидактики до використання методів усного, писемного, практичного (лабораторного) контролю та самоконтролю здобувачів освіти; виокремлено види контролю, які класифікують: за масштабом цілей навчання, за етапами навчання, за часовою спрямованістю, за частотністю, за обсягом, за організаційними формами навчання, за формами соціальної опосередкованості, за видами навчальних занять, за способами здійснення контролю. Обґрунтовано необхідність перегляду форм проведення підсумкового контролю в умовах дистанційного навчання за компетентнісного підходу. Розкрито необхідність переосмислення мети підсумкового контролю, яка полягає у перевірці не стільки обсягу теоретичних знань, скільки рівня сформованості компетентностей, передбачених як результат вивчення навчальної дисципліни. Проведено співставлення компетентностей, закладених у Стандарт вищої освіти зі спеціальності 012 Дошкільна освіта та компетентностями з Професійного стандарту керівника закладу дошкільної освіти. Доведено необхідність підготовки майбутніх менеджерів дошкільної освіти до прийняття управлінських рішень на етапі здобуття вищої освіти з урахуванням особистісних якостей, які впливають на це. Особливу увагу приділено поглядам на функції, які має виконувати менеджер дошкільної освіти. Подано характеристику нетрадиційних форм проведення екзамену: «closed book exam», «Multiple-choice exam або Shot-question exam», «open-book exam або open paper exam», «“thinking” exam», «“take-home” exam», «practical exam». Описано процес організації та проведення підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Управління в системі дошкільної освіти» у формі «open paper exam». Подано приклади управлінських задач, винесених на екзамен, описано процедуру самого екзамену. Визначено переваги та недоліки застосування такої форми підсумкового контролю.

Ключові слова: дистанційне навчання, підсумковий контроль, екзамен, нетрадиційний екзамен, «open paper exam».